

© The Economist

La primera línia de lluita contra el creixement més gran del virus VIH a Europa passa per un autobús blau obscur estacionat als afores de Sant Petersburg. Dos amics hi ingressen un capvespre de setembre per recollir xeringues desinfectades i preservatius, i entren en una cabina lateral per realitzar un test sobre el VIH amb l'ajuda d'una infermera d'Acció Humanitària, una ONG local. "Gairebé ni te n'adonaràs, no tinguis por", diu un d'ells. Transcorren alguns minuts amb impaciència. Després apareixen els resultats: tot clar.

En una gran part del món, l'amenaça del VIH/SIDA ha disminuït. L'Europa oriental i l'Àsia central són les excepcions. A Rússia, que compta amb més del 80% de noves infeccions a la regió, es diagnosticaren 51.000 persones en els primers cinc mesos d'aquest any. Pel gener se superava allí el milió de casos de VIH registrats. Vadim Pokrovsky del Centre Federal de la Sida de Rússia calcula que la vertadera xifra pot ser d'1,4 -1,5 milions, aproximadament l'1% de la població; adverteix que podria arribar a 3 milions el 2020. En alguns països d'Àfrica la prevalença pot assolir el 19%, però l'epidèmia està disminuint. A Rússia, la taxa d'infecció va "empitjorant, i a un ritme molt ràpid", declara Vinay Saldanha, director d'ONUSIDA per a l'Europa oriental i l'Àsia central.

La Unió Soviètica va començar a informar del VIH l'any 1987, i el virus es va estendre per Rússia en la dècada de 2000, principalment entre consumidors de droga per via intravenosa. Les xeringues infectades continuen sent el mitjà principal d'infecció. Però, amb el repunt de transmissions per relacions sexuals heterosexuales, els metges adverteixen que el VIH pot amenaçar la població en general. Les males polítiques i la negligència han alimentat l'epidèmia. Rússia ha renunciat al tipus de polítiques d'educació sexual i sobre drogues que s'ha demostrat que funcionaven en altres llocs. El Govern de Vladímir Putin es mostra cada vegada més hipòcrita. "Rússia sempre sap quin camí ha d'agafar", afirma Serguei Dugin, director d'Accions Humanitàries. "I ami m'encantaria que així fos, però va mal encaminada".

Les dures lleis antidroga mantenen els consumidors en la penombra. La



## Immune a la raó

El menyspreu de Rússia per les polítiques eficaces sobre drogues i el VIH està matant els seus ciutadans.

metadona i altres formes de teràpia de substitució opioide no injectable (OST, per les seves sigles en anglès) són il·legals; mentre que en altres Estats postsoviètics, com Ucraïna, són legals. (Després que Rússia s'annexionés Crimea, l'any 2014, 800 pacients van ser ignorats. L'ONU creu que més del 10% han mort, "principalment per sobredosi o suïcidi"). Segons alguns estudis, l'Organització Mundial de la Salut qualifica la metadona "de mètode més prometedora per reduir la dependència de la droga", i els seropositius addictes que reben OST tenen un 54% més de possibilitats d'ob-



drets del menor de Rússia va declarar que les millors lliçons es troben a la literatura clàssica russa. (Segurament no ho volia dir pels enamorats decebutos que es llancen a les vies del tren.) La nova defensora del poble, la dona d'un sacerdot ortodox, pertany a un grup de mitjans socials anomenat "El VIH/SIDA es el major engany del segle XX".

Els minsos finançaments han deixat llacunes en el tractament. Menys del 25% dels pacients seropositius de Rússia reben fàrmacs ARV, xifra molt inferior a la mitjana mundial de 46%. Els costos són elevats, en part perquè s'ha prescindit de l'adquisició de medicaments a les 85 regions una per una: els tractaments antiretrovirals més barats a Rússia costen moltes vegades més que a Brasil o a l'Índia. Els pacients que no reben els fàrmacs són més propensos a morir de sida –i més propensos a transmetre el virus. (Els fàrmacs ARV eliminen la càrrega viral i fan que els pacients siguin menys infecciosos.)

L'estigmatització agreuja el desafiament. Quan Alexander, un consumidor de drogues seropositiu a Moscou, va rebre el diagnòstic, diu que "no va sortir de casa durant un mes i mig". La seva mare li va donar una tassa a part i va netejar la dutxa després que ell la utilitzés, sense ser conscient de com es propaga el VIH en realitat. Els consumidors de drogues tenen por de les repercussions penals si demanen ajuda. I les lleis "propaganda antigai" de Rússia fan més difícil operar per a les organitzacions benèfiques *gay-friendly*.

### Perjudici virulent

Les ONG independents, moltes d'elles compostes per persones seropositives, fan un paper crucial a l'hora d'arribar als grups vulnerables. Però la llei russa coneguda com "agents estrangers", que imposa restriccions burocràtiques als grups que accepten diners de fora, ha fet difícil el finançament. Diversos grups de defensa d'una política per a les drogues han sigut qualificats d'agents estrangers

aquest any, incloent-hi la Fundació d'Andrey Ryklov, l'únic grup que ofereix bescanvi gratuït de xeringues a Moscou.

A mesura que el nombre de casos de VIH creixia, el Govern s'ha vist obligat a resoldre el problema. A l'octubre de 2015, el primer ministre, Dmitri Medvédev, va celebrar una reunió sobre la sida. La ministra de Salut de Rússia, Veronika Skvortsova, va prometre vint mil milions addicionals de rubles (282 milions d'euros) en finançament per a la sida el 2016. S'espera una nova estratègia federal de lluita contra el VIH en qüestió de setmanes. El Govern planeja centralitzar l'inici de l'adquisició d'antiretrovirals el 2017, cosa que hauria de reduir-ne el preu.

Algunes regions han progressat a través de la cooperació entre metges, pacients i activistes. A Sant Petersburg, on el nombre de nous casos està disminuint, el metge en cap de la sida de la ciutat, Denis Gusev, ha treballat amb activistes i ha obert un "punt profilàctic" al Centre contra la Sida de la ciutat que ofereix l'intercanvi de xeringues. Una campanya publicitària que anima a fer-se la prova ha incrementat el trànsit a la línia directa i la pàgina web del Centre de la Sida. Però sense una acció a un nivell polític més elevat, només hi haurà "illes de bones pràctiques, però mai una bona resposta nacional", afirma Anne Aslett, directora de la Fundació Elton John contra la Sida.

La crisi econòmica de Rússia ha reduït dràsticament els pressupostos per a l'assistència sanitària, i sembla poc probable recollir més diners per a la sida. Fins i tot aquest any s'han promès fons federals addicionals que encara no s'han materialitzat, afirma Pokrovsky. Els funcionaris, afegeix, han d'abandonar la vella dita d'"el que és bo per a l'alemany és la mort per al rus". La població d'Alemanya és un poc més de la meitat de la russa, i el nombre de casos nous de VIH és un vint-i-cinquè del de Rússia. Les idees narcoliberals salven vides. ●

tenir els fàrmacs antiretrovirals (ARV) que necessiten per mantenir-se sans.

El ministre d'Exteriors rus ha ridiculitzat l'OST com d'idea "narcoliberal". El cap dels especialistes en narcologia del país fa la comparació següent amb la metadona: és com "tractar un alcohòlic que beu vodka amb conyac". (Tres activistes han desafiat la prohibició de la metadona davant el Tribunal Europeu de Drets Humans.). Els programes de reducció de danys com l'intercanvi de xeringues, encara que no sigui il·legal, reben poc suport del Govern. Pel que fa a l'educació sexual, l'ex-defensor dels